

บทที่ ๑

ประสพการณ์ทางการเมืองของพม่า

จุดเริ่มต้นในการพัฒนาการเมืองของพม่า เป็นผลจากการที่นักธุรกิจชาวตะวันตกได้ขยายการค้ามายังเอเชีย เมื่อพวกเขาพบค่านักธุรกิจตะวันตกติดต่อกับเจ้าผู้ปกครองประเทศค่อยพัฒนาในภูมิภาคเอเชียประสบกับปัญหาเรื่องขอเบ็ดข่านาจที่คลุมเครือไม่ชัดเจน เหมือนกับของพวกยุโรป ผู้เขียนพยาย ใ้ให้ทัศนะของชาวยุโรปที่ไปทำการค้านอกทวีปยุโรปเกี่ยวกับการปกครองว่า ทุกอาณาเขตจะต้องมีอำนาจอธิปไตยและประชาชนทุกคนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเดียวกันจะต้องมีความจงรักภักดี และมีความผูกพันในกฎหมายอันเดียวกัน

การติดต่อของชาวยุโรปกับประเทศค่อยพัฒนาต่าง ๆ ทำให้ชาวยุโรปต้องการให้ประเทศต่าง ๆ มีระบบการปกครองเหมือนกัน เพื่อจะใคร่ว่าอำนาจอยู่ที่ใคร สำหรับพมานั้นอังกฤษเข้ามาติดต่อกับพม่าได้ประสบกับความไม่แน่นอน พม่าอังกฤษไม่ได้รับการคุ้มครองเนื่องจากการขาดการปกครองโดยหลักกฎหมาย ดังนั้นอังกฤษจึงนำแนวความคิดของฝ่ายตะวันตกมาสร้างรัฐชาติ (Nation state) ให้แก่พม่าด้วยการใช้กำลังบีบบังคับจนสามารถเข้าปกครองพม่าได้โดยสิ้นเชิงเมื่อปี ๑๘๘๖ และได้นำเอาระบบการปกครองใหม่มาให้พม่าอันเป็นการเริ่มต้นด้วยการพัฒนาการเมืองของพม่า

อย่างไรก็ดี จากผลงานของ ซี.อี. แบล็ค (C.E. Black) ซึ่งเป็นนักสังคมศาสตร์ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาการเมืองจากแบบเก่าให้เป็นสมัยใหม่มีประกบด้วยการกระบวนกร ๔ ประการ คือ^๒

Lucian W. Pye, Aspect of Political Development. (Boston : Little Brown Company, 1964.) p. 6

^๒ C.E. Black, The Dynamics of Modernization. (New York: 1966) pp. 68 - 69)

๑. ความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัย ความต้องการนี้จะต้องเป็นความต้องการของประชาชนที่จะเลิกของเก่าและรับสิ่งใหม่ ๆ แม็คคัลกล่าวไว้ว่า ถ้ากลุ่มที่ต้องการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นกลุ่มที่มีอำนาจการเปลี่ยนแปลงก็ไม่มีปัญหา แต่ถ้าเกิดจากกลุ่มที่ไม่มีอำนาจการเปลี่ยนแปลงจะมีความรุนแรงเกิดขึ้น

๒. การรวมตัวของผู้นำที่ต้องการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอำนาจจากผู้นำเก่ามาเป็นของผู้นำที่ต้องการเปลี่ยนแปลง

๓. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม อันเป็นผลของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจจากเกษตรกรรมมาเป็นอุตสาหกรรม และเปลี่ยนแปลงสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง

๔. ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางสังคม เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ก่อให้เกิดการปรับปรุงขั้นพื้นฐานของโครงสร้างสังคมโดยทั่วไป ทำให้เกิดสภาพความเป็นธรรมในสังคม สังคมมีลักษณะอยู่ตัวและเป็นที่ยอมรับของประชาชน

แต่การพัฒนาการเมืองของพม่ามิได้ดำเนินไปตามกระบวนการของแม็คคัล กล่าวคือ อังกฤษได้ยึดเยี่ยกรปกครองแบบใหม่ให้แกพม่า ซึ่งมีได้เป็นความต้องการของคนพม่าแต่อย่างใด อังกฤษต้องทำสงครามกับพม่าถึง ๓ ครั้ง คือ ปี ๑๘๒๔ ๑๘๒๕ และ ๑๘๘๕ หลังจากอังกฤษเข้าปกครองแล้วชาวพม่าก็ได้ทำการต่อสู้เป็นเวลา ๕ ปี เพื่อที่จะรักษาระบบดั้งเดิมของตนไว้ เมื่ออังกฤษสามารถใช้กำลังปราบปรามลงได้และนำเอาโครงสร้างใหม่ รูปแบบต่าง ๆ และสถาบันใหม่เข้าไปในสังคมดั้งเดิมที่ยังไม่ต้องการเปลี่ยนแปลง จึงเท่ากับเป็นการเพิ่มปัญหาให้กับกรปกครอง ทั้งในระบบใหม่และในระบบเก่าที่ยังหลงเหลืออยู่

จากความเป็นมาในประวัติศาสตร์ การปกครองสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นการปกครองที่มีเสถียรภาพอย่างแท้จริง^๓ กษัตริย์มีอำนาจเด็ดขาดเป็นเจ้าของชีวิต เป็นเจ้าแผ่นดิน

^๓ C.H.T.Crosthwaite, The Pacification of Burma. (London 1912) p.4

โดยศาสนาเป็นปัจจัยสนับสนุนและยอมรับอำนาจอันชอบธรรมของกษัตริย์^๔ ประชาชนมีความเชื่อในกษัตริย์เป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ที่จะล่วงละเมิดมิได้ ประชาชนตั้งมั่นอยู่ในกรอบจารีตประเพณีและศาสนา ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครองนั้นมิใช่พุทธศาสนาเป็นสื่อกลาง ทั้งผู้ปกครองและประชากรต่างก็ยึดมั่นในศาสนาและมีแนวความคิดเดียวกัน จารีตประเพณีและศาสนาเป็นเครื่องกำหนดวิถีชีวิตของประชากรทั่วไป ภาระหน้าที่ของกษัตริย์ในสมัยนั้นได้ก่อให้เกิดความสุขและคุ้มครองประชากรและศาสนา การปกครองดังกล่าวนี้ได้อำนวยให้พม่าสร้างวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีได้แข็งแกร่งกว่ากลุ่มอื่นจนสามารถสร้างชาติได้ ชาวพม่าได้พอใจในการปกครองระบบเดิมของตน มีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติของตน ต้องการที่จะดำรงระเบียบแบบแผนและวัฒนธรรมอันเป็นสัญลักษณ์ของตนไว้

กล่าวได้ว่า การเริ่มต้นพัฒนาการเมืองของพม่าเริ่มมีได้เกิดจากความต้องการจากประชาชนภายในประเทศที่ต้องการจะรับสิ่งใหม่ ๆ และเมื่ออังกฤษได้เข้าปกครองพม่านั้นก็ได้อัดเอาผลประโยชน์ของตนและความสะดวกของตนเป็นสำคัญ มิได้กำหนดนโยบายในด้านการปกครองออกมาอย่างแน่ชัด เพราะชาดพุทธพัยและชาดคนที่มีความสามารถอังกฤษได้ผนวกพม่าเข้าเป็นมณฑลหนึ่งของอินเดีย การที่อังกฤษยอมให้ชาวอินเดียหลังไหลเข้าไปในพม่าโดยถือว่าอินเดียกับพม่าเป็นอาณาจักรเดียวกันนั้นก็เพราะหวังจะให้ชาวพม่าสูญเสียเอกลักษณ์ทางเชื้อชาติ^๕ ซึ่งการกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดความไม่พอใจแก่ชาวพม่าโดยทั่วไป

^๔ John F. Cady, A History of Modern Burma (Ithaca N.Y. Cornell University Press 1958) pp. 3 - 4

^๕ Jagit Singh Sidhu, The History Background to Burma's Acceptance of Western Culture (The Center of East Asia Cultural Studies Tokyo 1967) p. 51.

^๖ Maung Htin Aung, A History of Burma (Columbia University Press. New York and London 1967) p. 266.

นอกจากนี้การที่อังกฤษได้ยกเลิกระบบกษัตริย์และได้ให้รัฐบาลแห่งอินเดีย ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาอังกฤษ ใช้อำนาจหน้าที่แทนกษัตริย์ ตลอดจนให้เจ้าหน้าที่ระดับสูงชาวอังกฤษ ๕๐ คนทำหน้าที่ในของพม่านั้นทำให้การปกครองของอังกฤษขาดความชอบธรรมตามระบบการปกครองเก่าที่มีศาสนาให้การรับรอง ดังนั้นการปกครองของอังกฤษจึงต้องอาศัยกำลังทหาร การเปลี่ยนแปลงอำนาจจากผู้นำเก่าไปยังผู้นำใหม่ จึงมิได้เป็นการรวมหัวของผู้นำที่ต้องการเปลี่ยนแปลง แต่เป็นการบีบบังคับจากอิทธิพลภายนอกที่เข้ายึดครองพม่าเป็นอาณานิคม

เมื่อพม่าตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษแล้ว อังกฤษได้พัฒนาเศรษฐกิจของพม่าในรูปแสวงหาผลประโยชน์จากพม่า ได้มีการนำระบบเงินตรามาใช้ ปรับปรุงแหล่งเพาะปลูก ตลอดจนการสร้างเส้นทางคมนาคมเพื่อประโยชน์ทางด้าน การปกครอง นั้น ชาวพม่ามิได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจแต่อย่างใด ชาวนายังคงมีสภาพอยู่อย่างเดิม ยิ่งกว่านั้นชาวนายังต้องสูญเสียที่ดินให้แกชาวจีนอินเดีย ทั้งนี้เพราะไม่คนเคยและขาดประสบการณ์ในการใช้เงิน ไม่นำมาอยู่ในเรื่องเงิน และการเกษตรต้องขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ การพัฒนาที่รวมลุ่มปากแม่น้ำอิรวดีทำให้พมามีคนติดขาวได้มาก ชาวและไม้สักกลายเป็นสินค้าออกที่สำคัญของพม่า โดยมีชาวพม่าเป็นผู้เพาะปลูก ชาวอังกฤษ เป็นผู้ส่งออก ชาวจีนอินเดียและชาวจีนเป็นพ่อค้าขายปลีก ส่วนทางด้านสังคมนั้นอังกฤษปกครองพม่า ทำให้จำเป็นต้องใช้ในการรักษาความสงบและยังคงรักษาระบบการปกครองดั้งเดิมในระดับท้องถิ่นไว้ การปกครองของอังกฤษจึงมิได้เข้าไปกระทบกระเทือนโครงสร้างทางสังคมของพม่าแต่อย่างใด พุทธศาสนา

๗
Barbara Mc Lennan, "Evolution of Concepts of Representation in Burma" Journal of Southeast Asia History. (Vol 8 No.2 September 1967) p. 269.

๘
กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์, พระราชพงศาวดารพม่า (โรงพิมพ์องค์การการค้าของ
คุรุสภา พ.ศ. ๒๕๐๕) เล่ม ๕ หน้า ๒๓๐.

ยังคงรุ่งเรืองต่อไป กล่าวได้ว่าโครงสร้างทางสังคมยังคงเหมือนในสมัยการปกครอง
 สมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมชนบท การเปลี่ยนรูปจากสังคมชนบทมา
 เป็นสังคมเมืองให้มากขึ้นนั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการพัฒนาการเมืองที่ทันสมัย แต่
 ปรากฏว่าการปกครองของอังกฤษมิได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมแต่
 ไร

ในกระบวนการสุดท้ายของการพัฒนาการเมืองให้ทันสมัยตามแนวความคิดของแมด็อก
 นั้น เป็นลักษณะที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงแก้ไขโครงสร้างทางสังคมทั่วไป จนเป็นที่ยอมรับ
 กันว่า เป็นสังคมที่ยุติธรรมปราศจากความเหลื่อมล้ำค่าสูง อย่างมากมายของบุคคลในสังคม ได้
 แก่ ความแตกต่างฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา แต่ปรากฏว่าในระยะที่พม่าเป็นอาณานิคม
 นั้น การเศรษฐกิจและสังคมของพม่ามิได้มีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด ระบบเศรษฐกิจก็ยัง
 คงเป็นระบบเศรษฐกิจเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม จึงมิได้มีการผลิตแบบใหม่เข้ามาใช้ การ
 พัฒนาเศรษฐกิจของอังกฤษในพม่านั้นมิได้ผลิตชนชั้นกลางให้มากขึ้น มากพอที่จะผลักดันให้
 เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง นอกจากนั้นชนชั้นกลางที่เกิดขึ้นก็ถูกดึงเข้าไปอยู่ในวง
 ราชการทำให้ผลประโยชน์ร่วมกับอังกฤษ ส่วนชนชั้นกลางนอกวงราชการส่วนใหญ่ เป็นคน
 ต่างชาติที่ต้องการแสวงหาประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจของพม่า ยิ่งกว่านั้นการที่อังกฤษ
 ใช้นโยบายการค้าโดยเสรี ทำให้กิจการพาณิชย์ธุรกิจตกอยู่ในมือของชนต่างชาติ ซึ่งเป็น
 ชาวยุโรปหรืออินเดียและจีน ไม่มีนักธุรกิจพม่าที่มีความรอบรู้ และประสบการณ์ในด้านการค้า
 ที่เข้มแข็งพอที่จะเข้าแทนที่คนต่างชาติได้

ส่วนทางด้านสังคมก็ได้เปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างใด ความผูกพันระหว่างเครือญาติ
 ยังเป็นลักษณะที่มีอำนาจอยู่ แม้แต่ในเมืองย่างกุ้งซึ่งเป็นเมืองที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกก็ยัง
 คงรักษาสังคมดั้งเดิมของตนไว้ จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงสองลักษณะในสังคมคือพัฒนาทั้ง

๕
 Htin Aung, op.cit., p. 268.

หลาย คือ มี "การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและภูมิศาสตร์ในส่วนที่ทันสมัยมีในระดับสูง แต่ในสังคมทั่วไปยังมีระดับต่ำอยู่ ส่วนที่ไม่ทันสมัยเป็นส่วนสำคัญในสังคมทั่วไป ส่วนการอุตสาหกรรมนั้นก็เพิ่งจะเริ่ม"^{๑๐}

แนวความคิดแบบตะวันตกจึงมักเป็นของคนในเมือง คือ พวกข้าราชการและนักศึกษา แต่มวลชนชาวนาซึ่งอยู่ในชนบทยังคงรักษาความเป็นอยู่แบบพื้นเมือง ดังนั้นจึงก่อให้เกิดความแตกต่างในความคิดของคนสองกลุ่มนี้ ซึ่งมีความสำคัญมากกว่าการแบ่งแยกในระหว่างชนชั้นหรือแตกแยกในเชิงภูมิภาคนั้น เป็นเหตุให้เกิดช่องว่างในทัศนคติและแนวความคิด ซึ่งยากแก่การเชื่อมประสานเสียอีก นอกจากนี้กระบวนการเปลี่ยนแปลงสังคมซึ่งผลิตชนชั้นนำบรรพการฐานของการศึกษา ย่อมทำให้เกิดลักษณะความเป็นผู้นำที่ขาดความมั่นใจในชนบทรอบนิยามประเพณีของชาติตน และขาดความสำนึกในลักษณะของชาติตน ดังนั้นจึงมีความขัดแย้งระหว่างของเก่ากับชนใหม่อย่างรุนแรง การพัฒนาสังคมสมัยใหม่จึงเป็นเรื่องของ **รัฐบาล** เท่านั้น ดังนั้นจึงเห็นว่าเมื่อรัฐบาลอังกฤษเอาสถาบันการปกครองใหม่เข้ามา ชาวพม่าได้มีความเคลื่อนไหวไม่ยอมรับการปกครองระบบใหม่ และทำการถอดถอนรัฐบาลอังกฤษตลอดมา ยังผลให้อังกฤษต้องใช้กำลังปราบปรามอยู่เสมอ

รูปการปกครองของอังกฤษ

การจัดรูปการปกครองของอังกฤษในพม่านั้นค่อยเป็นค่อยไปตามความเหมาะสมกับผลประโยชน์ของอังกฤษ ได้มีการปรับปรุงการปกครองหลายครั้งจนในที่สุดการปกครองพม่าของอังกฤษมีระบบดังนี้.-

^{๑๐} James S. Coleman, The Political System of the Developing Areas in Gabriel A Almond and James S. Coleman (ed) The Politics of the Developing Areas ; (Princeton University Press Princeton, New Jersey :1960) p. 535.

๑. ผู้ว่าราชการยี่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าการปกครอง มีอำนาจบังคับบัญชาบริหารราชการในดินแดนที่อยู่นอกอาณาจักกรอินเดียนองอังกฤษ

๒. สภานิติบัญญัติทำหน้าที่ช่วยผู้ว่าราชการในคานออกกฎหมาย ประกอบด้วยสมาชิก ๕ คน ซึ่งผู้ว่าราชการจะแต่งตั้งจากข้าราชการ ๕ คน เลือกจากพอดดา ชนนาง หรือเจ้าหัวเมืองไทยใหญ่ซึ่งไม่ใช่ข้าราชการ ๕ คน โดยทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจและผานร่างกฎหมายต่าง ๆ เมื่อไ้รับความเห็นชอบจากผู้สำเร็จราชการแล้วก็เป็นกฎหมายทันที ไม่ต้องส่งไปเสนอต่อสภานิติบัญญัติที่อื่น ใ้ยอีก

๓. สายการบังคับบัญชาให้ชาหลวงของมณฑลต่าง ๆ ขึ้นต่อผู้ว่าราชการและชาหลวงแต่ละคนจะมีรองชาหลวง ๕ คน รับผิดชอบงานของจังหวัด ซึ่งรองชาหลวงนี้เป็นกำลังสำคัญในระบบการปกครองของอังกฤษ โดยเป็นตัวแทนรัฐบาลทำหน้าที่รักษาความสงบและบังคับใช้กฎหมายประเมินและเก็บภาษี รวมทั้งควบคุมบังคับบัญชาจากบน

การปกครองของอังกฤษมีลักษณะผ่อนปรนต่อพม่า และมีใ้ใช้การปกครองโดยกฎหมายอย่างเคร่งครัด ในระยะแรกใ้ตั้งข้อมบังคับสำหรับแนะนำเจ้าพนักงานพลเรือนแบบสั้น ๆ ง่าย ๆ ต่อมาก็ใ้เพิ่มประมวลวิธีพิจารณาความแพ่งและอาญาขึ้นใหม่ โดยคัดเอาของอินเดียมาใ้กับพม่าแต่ใ้ไม่ใ้ทั่วไป คือ ใ้เฉพาะทองที่ใ้การคมนาคมสะดวก และสามารถครอบคลุมไปถึงใ้ ในบางทองที่ใ้อังกฤษไม่สามารถเข้าไปดำเนินการจัดการปกครองใ้ใ้ใ้การปกครองอยู่ในลักษณะเดิมจนกว่าอังกฤษจะมีขีดความสามารถจัดส่งกำลังเข้าไปคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของคนที่เข้าไปปกครองในดินแดนนั้น ๆ ใ้ อังกฤษจึงส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปทำการปกครอง

F.S.V. Donnison, Burma (Ernest Benn Limited London 1970)

ส่วนการปกครองดินแดนที่นอกเหนือจากพม่าเท่านั้น อังกฤษได้แยกออกจากพม่า

ดังนี้.-

แกนนไทยใหญ่ให้มีเจ้าผู้ครองเมืองปกครองอย่างเดิมต่อไป เจ้าเมืองนี้เรียกว่า เจ้าฟ้า (Sawbwas) หรือมโยสา (Mayosas) ซึ่งมีจำนวนประมาณ ๓๐ คน ในสมัย การปกครองของพม่านั้น ไทยใหญ่ปกครองตนเองเป็นหัวเมืองประเทศราชขึ้นต่อกษัตริย์พม่า เจ้าผู้ครองแคว้นต่าง ๆ จะส่งบรรณาการดอกไม้เงินดอกไม้ทองเป็นประจำทุกปี ในสมัย อังกฤษปกครองนั้นได้รวมไทยใหญ่เข้าเป็นส่วนหนึ่งของอินเดีย แต่เจ้าผู้ครองแคว้นต่าง ๆ ยังมีอำนาจหน้าที่ปกครองเช่นเดิมต่อไป มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง คดีอาญา และการเก็บภาษีอากร และใช้กฎหมายที่มีอยู่ แต่ทั้งนี้ต้องไม่ขัดกับทัณฑ์กฎหมายของอินเดีย และผู้สำเร็จราชการของอินเดียเป็นผู้ควบคุมดูแล

ส่วนการปกครองตามหัวเมืองชนกลุ่มน้อย ไคแก กะเหรี่ยง จีน คะชิน นั้น อังกฤษ จะให้ชนเผ่าเหล่านี้ปกครองตนเอง ทั้งนี้เพราะดินแดนดังกล่าวอยู่ห่างไกลต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงถ้าจะเข้าไปปกครองโดยตรง

อย่างไรก็ดี อังกฤษพยายามจะแยกชนกลุ่มน้อยนี้ออกจากชาวพม่า เพื่อสวัสดิภาพ ของตน และป้องกันความร่วมมือกันระหว่างชาวพม่ากับชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ อังกฤษจึงแยกการ ปกครองชนกลุ่มน้อยนี้ออกจากพม่า และขณะเดียวกันก็ยกฐานะของชนกลุ่มน้อย เช่น กะเหรี่ยง จีน และคะชิน ควบคุมการคัดเลือกให้เข้ารับราชการทหาร

สถานการณ์สมัยการปกครองของอังกฤษ

ถึงแม้ว่าอังกฤษจะปกครองพม่าเท่าที่จำเป็นในการรักษาความสงบ และยังคงรักษา ระบบการปกครองดั้งเดิมในระดับท้องถิ่นไว้ก็ตาม แต่เนื่องจากอังกฤษได้ทำลายสถาบัน กษัตริย์ของพม่าโดยสิ้นเชิง ซึ่งยังผลให้ต้องทำลายระบบการปกครองอันสืบเนื่องมาจากระบบ กษัตริย์ด้วย เช่น ราชมนตรี (ฮุกตอว์) เป็นต้น โดยใช้เจ้าหน้าที่ของอังกฤษเข้าดำเนินการ

แทน ขอมก้อให้ เกิดความรูสึก เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองของอังกฤษขึ้นโดยทั่วไปในพม่า
 ประกอบกับการปกครองของอังกฤษในระยะนั้นได้ปรากฏอย่างชัดแจ้งว่า หวังแต่ผลประโยชน์
 ของตนเองเท่านั้น กล่าวคือ ทหารอังกฤษที่เข้าทำการยึดพม่าตอนนั้นมีจำนวนเพียง ๑๕,๐๐๐ คน^{๑๒}
 ซึ่งไม่เพียงพอที่จะรักษาความสงบได้ทั่วถึง อังกฤษจึงใช้กำลังทหาร รักษาความสงบเฉพาะแต่
 เมืองที่ใหญ่ผลประโยชน์แก่อังกฤษ เท่านั้น เมืองไหนที่มีประชากรน้อยไม่มีทรัพยากรที่จะทำให้
 เก็บภาษีคุ้มกับการลงทุนไป หรือมีเส้นทางคมนาคมไม่สะดวก อังกฤษจะปล่อยให้เจ้าหน้าที่
 ปกครองตามอำเภอใจ จึงเป็นเหตุให้เกิดการสับสนผู้คนจัดตั้งกองกำลังกู้ชาติขึ้นทั่วไป
 เมื่ออังกฤษใช้กำลังปราบปรามอย่างรุนแรงชาวบ้านพากันเห็นใจพวกกบฏ อังกฤษต้องใช้
 กำลังปราบปรามอยู่ถึง ๕ ปี เศรษฐาพม่ายังไม่ยอมรับการเข้ามาครอบครองของอังกฤษ^{๑๓}

เมื่ออังกฤษเข้าปกครองพม่าแล้ว ใต้นำเอากฎหมายอินเดียมาใช้กับพม่า ซึ่งมีขนบ
 ธรรมเนียมประเพณีความเชื่อที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง สาเหตุสำคัญที่อังกฤษนำเอาการ
 ปกครองของอินเดียมาใช้กับพม่า ก็เพราะในการทำสงครามกับพม่า นั้น อังกฤษได้ใช้ทหาร
 อินเดีย ประกอบกับเจ้าหน้าที่อังกฤษได้มีความคุ้นเคยกับชาวอินเดียมาเป็นอย่างดี รวมทั้ง
 เข้าใจภาษาซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ชาวอินเดียเคยทำงานกับชาวอังกฤษมานานจนรู้จัก
 นิสัยใจคนมั่งคั่งมีฐานะ ดังนั้นอังกฤษจึงเลือกใช้ชาวอินเดียต่อไปและเพื่อเป็นการสะดวก
 อังกฤษจึงใช้ระบบการปกครองของอินเดียซึ่งชาวอินเดียเข้าใจดีแล้ว ด้วยเหตุนี้ชาวอินเดีย
 จึงได้รับการคัดเลือกเข้ารับราชการมากกว่าชาวพม่า ซึ่งต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ภาษา
 อังกฤษ ด้วยเหตุนี้ชาวอินเดียจึงผูกขาดการรับราชการในพม่า จะเห็นได้ว่ากองทหารที่
 อังกฤษส่งมาประจำที่บางกุงมีกำลังพล ๑๐,๐๐๐ - ๑๑,๐๐๐ คน นั้น เป็นทหารอังกฤษไม่ถึง
 ครึ่ง ในจำนวนนี้จะมีทหารชาวพม่าเพียง ๒,๕๐๐ คน^{๑๔}

^{๑๒} กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์, อ้างแล้ว เล่ม ๓ หน้า ๘๑.

^{๑๓} Htin Aung, op.cit., p. 266.

^{๑๔} กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์, อ้างแล้ว เล่ม ๕ หน้า ๒๘๘.

นอกจากนี้อังกฤษค่า นิยมโยบายเศรษฐกิจแบบเสรีมีได้ควบคุมชาวอินเดียที่เข้าไป
 แสงประโยชน์ในพม่า โดยถือว่าชาวอินเดียก็คือชาวพม่า เพราะพม่าเป็นมณฑลหนึ่งของ
 ชาวอินเดีย นอกจากนี้รายได้จากสินค้าออก ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ภาษีส่วนบุคคล รายได้
 ที่ได้รับจากเหมืองแร่ บ่อน้ำมัน ไม้สัก อังกฤษจะเหลือให้พม่าารุงประเทศเพียงเล็กน้อย
 บางครั้งไม่พอ ส่วนใหญ่จะส่งกลับอังกฤษเป็นเงินภาคหลวงดังนี้^{๑๖}

ปี	รายได้	รายจ่าย	เหลือเป็นภาคหลวง
๑๘๘๖ - ๑๘๘๗	๒,๓๗๔,๖๖๗	๑,๗๗๕,๐๐๐	๕๙๖,๖๖๗ ปอนด์
๑๘๘๘ - ๑๘๘๙	๓,๗๑๕,๓๓๔	๒,๕๓๑,๓๓๔	๑,๑๘๔,๐๐๐ "
๑๘๙๐ - ๑๘๙๑	๔,๒๑๔,๐๐๐	๓,๒๑๖,๐๐๐	๙๙๘,๐๐๐ "
๑๘๙๒ - ๑๘๙๓	๔,๖๔๔,๗๐๕	๒,๕๘๘,๘๖๕	๑,๐๕๖,๘๔๐ "
๑๘๙๔ - ๑๘๙๕	๔,๖๔๔,๔๔๖	๒,๕๙๔,๖๓๐	๒,๐๕๐,๘๑๖ "
๑๘๙๖ - ๑๘๙๗	๕,๐๓๔,๗๒๗	๒,๕๐๑,๗๕๕	๒,๕๓๒,๙๗๒ "

ความไม่พอใจของชาวพม่าในการปกครองของพม่าได้ปรากฏขึ้นอย่างประปราย
 ตลอดมา อย่างไรก็ตาม เมื่ออินเดียมีความเคลื่อนไหวเรียกร้องเอกราชมากขึ้นเป็นลำดับ
 อังกฤษจึงพิจารณาที่จะแยกพม่าออกจากอินเดีย ดังนั้นในปี ๑๙๓๓ อังกฤษจึงไ้ยอมอำนาจ
 ปกครองให้แกพม่าเป็นระบอบไดอารี่ (Dyarchy System) รัฐบาลแบบเดียวกับอินเดีย
 แลอังกฤษก็ยังเน้นหนักในนโยบายแบ่งแยกชาวพม่าจากชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ กล่าวคือ ใน
 ระบบนี้สถาบันนิติบัญญัติจะประกอบด้วยสมาชิก ๑๐๓ ในจำนวนนี้จะเป็นสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้ง
 ทั้ง ๗๕ คน และแต่งตั้ง ๒๘ คน อย่างไรก็ตาม ในจำนวนสมาชิกแต่งตั้ง ๗๕ คนนี้ จะเป็น

001904

^{๑๕} Htin Aung, op.cit., p. 271.

^{๑๖} กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์, อาณาจักร, เล่ม ๖ หน้า ๒๓๔

แท้จริง ก่อนที่ญี่ปุ่นจะบุกเข้ามามีการรวมกลุ่มทางการเมืองที่สำคัญ^{๒๑} คือ พรรคเมียวชิค (Myochit) พรรคของฮูว พรรคซินนิชา (Sinye'the) ของ ดร.บามอ (Dr. Ba Maw) และกลุ่มต่าง ๆ ของสภาใหญ่ของสมาคมชาวพม่า (GCBA) รวมทั้งพรรคทะซินซึ่งมีบทบาทสำคัญในการให้ความร่วมมือกับญี่ปุ่นบุกพม่าเมื่อปี ๑๙๔๒ โดยพวกทะซิน (Thakin) ๓๐ คนที่เรียกว่า "คณะ ๓๐ สาขา" มื่อองซาน (Aung San) เป็นหัวหน้าไปรับการฝึกอบรมวิชาทหารจากญี่ปุ่นและกลับมาทำสงครามกองโจรต่อต้านอังกฤษ ในการทำสงครามนั้นคณะ ๓๐ สาขาได้พยายามจัดตั้งการปกครองชั่วคราวในพื้นที่ที่ตนยึดครองไว้ได้ขึ้นทุกแห่ง โดยมีทะซิน ทุนโอค (Tun Ok) สมาชิกพรรคทะซินเป็นหัวหน้าปกครอง (Chief Administrator)^{๒๒} แต่ต่อมาปรากฏว่าเอกราชที่ญี่ปุ่นมอบให้พม่าเมื่อ ๑ สิงหาคม ๑๙๔๒ เป็นเพียงการมอบแต่ในนามเท่านั้น เพราะญี่ปุ่นยังควบคุมการบริหารภายในประเทศอยู่ ดังนั้นในปี ๑๙๔๔ พรรคต่าง ๆ ที่ดำเนินการใต้ดินได้รวมตัวกันเป็นขบวนการต่อต้านขึ้นเป็นครั้งแรกเรียกว่า "องค์การต่อต้านฟาสซิสต์" (Anti - Fascist Organization) หนีไปร่วมปฏิบัติการลับ ๆ กับอังกฤษและสหรัฐ ฯ อีกเพื่อดำเนินการขับไล่ญี่ปุ่นออกจากพม่า ดังนั้นในปี ๑๙๔๕ ในขณะที่กองทัพพันธมิตรเคลื่อนกำลังจากอินเดีย ขบวนการกษัตริย์พม่าภายใต้การนำของอองซานและกำลังของพันธมิตรก็ได้รวมกำลังกันเข้าขับไล่ญี่ปุ่นเป็นผลสำเร็จเมื่อ ๒๗ มีนาคม ๑๙๔๕

เมื่อสงครามยุติลงแล้ว อังกฤษก็ได้กลับเข้ามาปกครองพม่าอีก นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาก็ได้มีความเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษต่อไป โดยมีพรรคการเมืองหลายพรรครวมมือกันจัดตั้งเป็น พรรคสันนิบาตเสรีชนต่อต้านฟาสซิสต์ (Anti - Fascist People's Freedom League : AFPFL) อันเป็นพรรคการเมืองผสมของกลุ่มคณะทหารโซเชี่ยลิสต์ คอมมิวนิสต์ และพรรคการเมืองข้อยอื่น ๆ เป็นตัวตั้งตัวตีในการดำเนินงาน

^{๒๑} Donnison, op.cit., p. 122

^{๒๒} Ibid., p.124

สำหรับเหตุการณ์ที่จะนำพามาไปสู่เอกราชสมบูรณ์นั้น อาจแบ่งออกได้เป็น ๕ ระยะ
คือ .-

ระยะแรก (ตุลาคม ๑๙๔๕ - สิงหาคม ๑๙๔๖) ภายใต้การปกครองของ ผู้ว่า
ราชการ เซอร์ เรจินัลด์ คอรัม สมิท (Sir Reginald Dorman Smith)

หลังจากที่อังกฤษเข้ายึดมาได้แล้ว อังกฤษก็ปกครองพม่าภายใต้รัฐบาลทหาร ซึ่ง
มีนายพลเซอร์ ฮูเบิร์ต แรนซ์ (Sir Hubert Rance) เป็นผู้บัญชาการ อังกฤษได้
กำหนดนโยบายของพม่าไว้ในสมัคประชา เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของพม่าที่เสื่อมโทรมจากสง
คราม ซึ่งกำหนดการปกครองพม่าไว้ ๓ ขั้น ขั้นแรกจะปกครองพม่าโดยตรงมีกำหนดไม่
เกิน ๓ ปี เพื่อให้พม่าคุ้นเคยกับการปกครอง โดยการแต่งตั้งให้คนพม่าเข้ามามีส่วนร่วมใน
การบริหาร ขั้นต่อไปจะนำเอารัฐธรรมนูญปี ๑๙๓๕ มาใช้ ^{๒๓} เพื่อสร้างกลไกตามรัฐ -
ธรรมนูญในการปกครองประเทศให้นำไปสู่เป้าหมายขั้นที่ ๓ ซึ่งให้อาณาบริเวณพม่าแท้
ปกครองตนเองภายในเครือจักรภพ แพรทค เอ.เอฟ.พี.เอฟ.แอล. ไม่เห็นด้วยกับ
นโยบายดังกล่าว เพราะได้รับบทเรียนจากญี่ปุ่นมาแล้ว และนโยบายในขั้นสองก็มีใ้กำหนด
ระยะเวลาที่จะนำไปสู่ขั้นสาม แพรทค เอ.เอฟ.พี.เอฟ.แอล. ต้องการใ้เอกราชโดย
สมบูรณ์ทันที และยืนยันว่า แพรทค เอ.เอฟ.พี.เอฟ.แอล. พร้อมทั้งจะรับภารกิจเป็นรัฐบาล
ชั่วคราว ทั้งนี้เพราะแพรทค เอ.เอฟ.พี.เอฟ.แอล. ใ้ทราบเจตนาที่ซ่อนเร้นในรูป
ความหวังใ้ใ้ผลประ โยชน์ของชาวอังกฤษและชาวอินเดียที่ประกอบธุรกิจการค้าอยู่ใน
พม่าและจะทำให้พม่าต้องพึ่งพาต่างประเทศทางด้านเศรษฐกิจยุติออกไป เมื่อทำความตกลง
ลงกันไม่ได้ แพรทค เอ.เอฟ.พี.เอฟ.แอล. ก็ยังใ้เกิดความระส่ำระสายขึ้นทั่วไป นอก

จากนี้ยังได้มีการจัดตั้ง "องค์การอาสาสมัครประชาชน" (People's Volunteer Organization: PVO) ขึ้นตามหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อเป็นกำลังต่อต้านอังกฤษ สถานการณ์ภายในประเทศระส่ำระสายมากขึ้นทุกทีจนอังกฤษต้องเปลี่ยนนโยบายผ่อนปรนด้วยการส่งเซอร์ ฮูเบิร์ต แรนซ์ มาเป็นผู้อำนวยการสมาคมใหม่ เพื่อหาทางประนีประนอมกับพรรค เอ.เอฟ.พี.เอฟ.แอล.ต่อไป

ระยะที่ ๒ (กันยายน ๑๙๔๖ - ธันวาคม ๑๙๔๖)

เซอร์ฮูเบิร์ตซึ่งคุ้นเคยกับองซานได้เปิดการเจรจากับพรรค เอ.เอฟ.พี.เอฟ.แอล. ยอมให้มีการจัดตั้งคณะรัฐมนตรีบริหารผสมขึ้นแทน^{๒๔} โดยพรรค เอ.เอฟ.พี.เอฟ.แอล. มีเสียงข้างมากในคณะมนตรีสถานการณ์จึงคลี่คลายไปในทางดี แต่เนื่องจากพรรค เอ.เอฟ.พี.เอฟ.แอล. ประกอบขึ้นด้วยหลายพรรคความขัดแย้งภายในพรรคเกี่ยวกับวิถีทางที่จะยกอบกู้เอกราชจากอังกฤษจึงแตกต่างกัน พรรคคอมมิวนิสต์ไม่ต้องการผ่อนปรนกับอังกฤษและต้องการใช้กำลังทั้งยังถือว่าองซานเป็นทรยศต่ออุดมการณ์ พรรค เอ.เอฟ.พี.เอฟ.แอล. จึงขับไล่พวกคอมมิวนิสต์ออกจากพรรคเมื่อมีนาคม ๑๙๔๖ และเพื่อป้องกันกาแตกแยกภายในพรรคซึ่งผู้นำของกลุ่มต่าง ๆ ต้องการให้พม่าได้เอกราชจากอังกฤษโดยเร็ว ประกอบกับสถานการณ์แอ่อำนวยเนื่องจากการคุกคามของพรรคคอมมิวนิสต์ที่ถูกขับไล่ไป พรรค เอ.เอฟ.พี.เอฟ.แอล. จึงได้ยื่นขอเสนอต่ออังกฤษเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๑๙๔๖ ให้อังกฤษมอบเอกราชแก่พม่าภายใน ๓๑ มกราคม ๑๙๔๘

ระยะที่ ๓ (ธันวาคม ๑๙๔๖ - ๑๙๔๗) เป็นระยะเจรจา

ฝ่ายอังกฤษตระหนักว่าตนไม่มีกำลังเพียงพอที่จะยึดครองพม่าไว้ต่อไป เพราะมีกำลังทหารอังกฤษเพียง ๑ กองพัน และไม่สามารถระดมจากอินเดียเพราะรัฐบาลพรรคองเกรส

^{๒๔}

Tinker, op.cit., p.21

เพิ่งเข้ารับหน้าที่ใหม่ และทหารพม่าก็ไม่ให้ความร่วมมือ อังกฤษจึงเชิญคณะผู้แทนพม่า
 เดินทางไปยังกรุงลอนดอนเพื่อดำเนินการเจรจามอบเอกราชให้แก่พม่า คณะผู้แทนพม่า
 ที่เดินทางไปครั้งนี้มองซานเป็นหัวหน้า และได้เปิดประชุมเมื่อ ๑๓ - ๒๗ มกราคม ๑๙๔๗
 ผลการประชุมครั้งนี้ปรากฏว่า อังกฤษตกลงให้คณะมนตรีบริหารเป็นรัฐบาลชั่วคราว และให้
 มีการเลือกตั้งสภาาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นในเมษายน ๑๙๔๗

ระยะที่ ๔ การเลือกตั้งสภาาร่างรัฐธรรมนูญ

ผลการเลือกตั้งปรากฏว่า พรรค เอ.เอฟ.พี.เอฟ.แอด. ได้รับเลือกตั้ง ๑๗๑ ที่นั่ง
 จากจำนวนที่นั่งในเขตพม่าแท้ ๑๘๒ ที่นั่ง คอมมิวนิสต์ได้ ๗ ที่นั่ง องค์การกะเหรี่ยงไม่ยอม
 ร่วมในการเลือกตั้ง สภาเปิดการประชุมในเดือนมิถุนายน โดยมีผู้แทนของชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ
 เข้าร่วมประชุมควย ๔๕ คน^{๒๕} ต่อมาเมื่อ ๑๙ กรกฎาคมในปีนั้นเอง ขณะที่ยองซานกำลัง
 เป็นประธานในการประชุมคณะมนตรีบริหารอยู่นั้น ได้มีนักการเมืองฝ่ายขวาเข้าไปสังหารอง
 ซานและรัฐมนตรีอีก ๘ คน ซึ่งนับเป็นการสูญเสียครั้งใหญ่ของพม่า เพราะผู้ที่เสียชีวิตนั้นล้วน
 แต่เป็นผู้นำคนสำคัญรวมทั้งผู้นำของไทยใหญ่และชินควย และเนื่องจากเป็นระยะเพิ่งเริ่มต้น
 จึงยังไม่มี การสืบทอดความเป็นผู้นำแต่อย่างใด เซอร์ ฮิวเบิร์ต แรนซ์ จึงได้แต่งตั้งให้ยูน
 เป็นรองประธานคณะมนตรีบริหารงานแทนองซานต่อไป

ระยะที่ ๕ การไต่เอกราชของพม่า

กฎหมายรัฐธรรมนูญของพม่าได้ยึดข้อเสนอขององซานเป็นมาตรฐาน โดยกำหนดให้
 พม่าเป็นสาธารณรัฐมีอำนาจอธิปไตยของตนเอง มีประธานาธิบดีเป็นประมุข มีการปกครอง
 ระบบรัฐสภา ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรซึ่งประชาชนเลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปเป็น
 สมาชิก และสภาชนชาติซึ่งเป็นตัวแทนของชนชาติต่าง ๆ ของพม่า

^{๒๕} Norma Bixler, Burma (The Pall Mall Press Limited, 1971) p.61

ตามรัฐธรรมนูญนี้ ในทางทฤษฎีการปกครองเป็นแบบสหพันธ์ แต่ในทางปฏิบัติแล้ว เป็นแบบรวมอำนาจอยู่ที่ศูนย์กลาง มิได้เป็นแบบสหพันธ์เหมือนสหรัฐ ฯ สวีต หรืออินเดีย ทั้งนี้อาจพิจารณาได้ว่า การร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญได้ดำเนินไปอย่างเร่งรีบ มิได้มีการศึกษา ถึงความต้องการและความเหมาะสมกับสังคมของพม่า ระยะเวลาที่ใช้ในการร่างรัฐธรรมนูญไม่ถึงปี รัฐธรรมนูญของพม่าจึงมีลักษณะผสมที่หยิบยืมจากอังกฤษเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ก็ได้อหยิบยืมส่วนเล็กน้อยมาจากสหรัฐ ฯ ฝรั่งเศส ยูโกสลาเวีย เพื่อให้รัฐธรรมนูญเป็นรูปร่างในแนวความคิดแบบตะวันตก โดยมิได้มีการทบทวนศึกษาถึงข้อเท็จจริง และการลงมติรับรองร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญเมื่อเดือนกันยายน ๑๙๔๗ จึงกระทำไปโดยมองไม่เห็นผลการปฏิบัติว่าจะออกมาในรูปใด

จากผลการเจรจาระหว่างอนุกับนายกรัฐมนตรีแอดลิ่งของอังกฤษ ทำให้มีการลงนามในสัญญาะหว่างพม่ากับอังกฤษที่ลอนดอนเมื่อ ๑๗ ตุลาคม ๑๙๔๗ ตามสนธิสัญญานี้ อังกฤษยอมรับรองว่าพม่าเป็นรัฐอธิปไตยและมีเอกราชโดยสมบูรณ์ตั้งแต่ ๔ มกราคม ๑๙๔๘ เป็นต้นไป และให้สภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่รัฐสภาแห่งชาติต่อไป ทั้งนี้นับตั้งแต่ ๔ มกราคม ๑๙๔๘ พม่าก็ได้เป็นประเทศที่มีอำนาจอธิปไตยของตนเอง โดยมีเจ้าชายไต (Sao Shwe Thaik) เป็นประธานาธิบดี และอนุ (U. Nu) เป็นนายกรัฐมนตรีปกครองพม่า

พรรค เอ.เอฟ.พี.เอฟ.แอด. ได้นำเอกราชมาให้พม่าเป็นผลสำเร็จด้วยวิธีการกระตุ้น ก่อให้เกิดพลังชาติขึ้นภายในชาติ อย่างไรก็ดี ในทัศนะของ Frank N.Trager ได้กล่าววว่าประเทศเอกราชใหม่อาจจะเกิดขึ้นได้ในเขตแดนซึ่งกำหนดขึ้นตามจารีตประเพณีและเขตแดนนั้น มีความเห็นพ้องต้องการทางการเมืองเป็นส่วนใหญ่และมีความเป็นมิกแฉ่มมีเชื้อชาติและวัฒนธรรมเดียวกัน. เป็นรากฐานของสังคม แต่ดินแดนนั้นจะไม่สามารถมีการพัฒนาการเมืองไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย ถ้าหากนักการเมืองชาตินิยมไม่สามารถแปรสภาพความเป็นนักชาตินิยมที่มีประสิทธิภาพในการสร้างพลังปฏิบัติให้เป็นนักบริหาร และรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพได้ ซึ่งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพม่าหลังจากจะได้เอกราชแล้ว ก็จะมีเช่นนี้ต่อไป.

^{๒๑} Frank N.Trager, Historical Perspectives on Independence Burma (Asia Autumn 1968) p. 74.